

Når ægte mager skilles

Med en celeber skilsmisssag som baggrund har Woody Allens nye film fået masser af plads i sladderspalterne. Men det er også en fremragende film, mener Stig Björkman, en af hans bedste.

af Stig Björkman

'De er vel ikke journalist?'

Den bastante dørvagt stirrer stift på mig og sender min medbragte taske et ekstra mistænksomt blik. 'Her har været så mange som har forsøgt at trænge ind til Mr. Allen', fortsætter han forklarende. 'Og hvad var navnet?'

'En Mr. Workman er her, Mr. Allen, og påstår, at han skal træffe dem', råber den imponante dørvogter i den interne telefon. 'Skal jeg lukke ham ind?' Straks efter befinder jeg mig i elevatoren, hvor den næste ga-

lonerede uniform tager over. Det er ikke let ubemærket at komme ind i huset ved Central Park, hvor Woody Allen har boet de sidste sytten år. Og det er knap blevet lettere efter at Allen i løbet af nogle dage i august er blevet storvildt i pressen.

Jeg har været i New York i et par uger for at arbejde på en bog om og sammen med Woody Allen. Vi har allerede mødtes et par gange og har over en båndoptager talt om film i almindelighed og hans filmarbejde i særdeleshed. De tidligere møder har fundet sted på hans kontor. Vi har siddet i et hjørne i biografen i totimer lange samtaler, hvor den ellers ikke særlig meddelsomme tusind-

kunster åbenhjertigt og generøst har fortalt om sine erfaringer.

Men nu er det lørdag d. 15. august. To dage tidligere har Woody Allen indleveret en ansøgning om stævning vedrørende forældremyndigheden over hans og Mia Farrow's tre børn. Og den amerikanske presse har ikke været sen til at reagere. Overskrifter på fredagsavisernes forsider ligner dem der normalt ville blive brugt ved krigserklæringer. Og vist er det en krig der er blevet indledt mellem de to, der tidligere var et så tilbagetrukkent og pressesky par. Det er en krig som senere har antaget endnu mere groteske proportioner.

20. etage ved Central Park

Woody er optaget af to herrer i mørke habitter og jeg bliver vist ind i hans arbejdsværelse, der er helt i blå. Han bor i taglejligheden i den 20 etagers ejendom og panorama-vinduerne vender ud mod parken. Rundt langs hele lejligheden løber en smal altan overstrøet med blomster. Reolerne i arbejdsværelset er fyldt til bristepunktet og bøgerne ligger også i stabler på bordene. Interessen for litteratur kom sent i livet, har Woody tidligere bekendt, men siden har han været en ihærdig læser, en næsten lige så hengiven konsument af litteratur som af film.

Bøgerne beretter om en læser med meget brede og varierende interesser, direkte til at aflæse af de usorterede hylder. En bog om Marx Brothers står side om side med en essaysamling af Sartre. Bob Hopes 'Road to Hollywood' skiller nogle kunstbøger fra Dostojevskij. På et bord forlignes en bog af Bruno Bettelheim (en af kommentatorerne i *Zelig*) med e.e. cummings samlede digte (også en favorit; Michael Caine tager cummings poesi til hjælp da han forsøger at erobre Barbara Hershey i *Hannah og hendes søstre*).

Dagens samtale skal hellige sig *En skærsommernats sexkomedie* og *Zelig*, to film som Woody Allen indspillede parallelt. Den første er et landligt 'divertizzemento' omkring tre elskende par og med tydelig påvirkning fra Bergmans *Sommernattens smil*. Den anden er en genial studie i det absolut tilpasningsdygtige menneske. *Zelig* er den levende kamæleon, der ændrer karakter og udseende i forhold til de mennesker som omgiver ham. Denne falske dokumentarfilm er nok en af Allens mest originale og kunstfærdige film.

Woody beretter, at han vekslede mellem de to indspilninger. Vejret og skuespillernes andre forpligtelser bestemte hvilken af filmene han arbejdede med. Det er temmelig unike produktionsforhold, men det viser, med hvilken sikkerhed og kontrol han på det tidspunkt beherskede filmmediet. Det er svært at forestille sig to mere forskellige projekter. Den ene en temmelig fad komisk bagatel, den anden en fabel om identitetsløshed eller identitetsopløsning i de fornazistiske 20'ere og 30'ere.

I de to film medvirkede Mia Farrow for første gang. Det nu tidligere par Allen-Farrow har siden samar-

bejdet i yderligere 11 film, senest i *Husbands and Wives*. Jeg spurgte hvordan samarbejdet begyndte og hvad han ser som Mia Farrow's vigtigste egenskab som skuespillerinde.

'Vi mødtes medens jeg indspillede *Stardust Memories*. Jeg gjorde hende min opvarmning og vi begyndte at se hinanden...Hvad jeg især værdsætter hos hende er, at hun er en så alsidig og gedigen skuespillerinde. Hun kan gestalte de mest forskelligartede typer, komiske, seriøse, de fleste. Desuden er hun usandsynlig fotogen. Hun er helt enkelt en udmærket realistisk skuespillerinde. Hvis jeg skulle sammenligne med f.eks. Diane Keaton... Diane er også en stor komisk begavelse, men hun er altid den samme. Sig selv. Ligesom Katharine Hepburn. En nutidig Katharine Hepburn. Mia er altid en anden, noget andet, en rolle.'

I den nye film spiller hun en kvinde, Judy, som arbejder på en tidsskriftredaktion. Hun er gift med Gabe (Woody Allen), højskolelærer i engelsk og engelsk litteratur. I filmens første scene får de besøg af deres bedste venner, Jack og Sally. De to par skal ud og spise middag, men inden de går har Jack og Sally noget at fortælle. Uden omsvøb og fuldstændig lidenskabsløst fortæller de, at de skal skilles. Som venner. Det er en beslutning de er nået frem til i fællesskab gennem længere tid.

Der opstår stor forvirring. Både Judy og Gabe har svært ved at tage oplysningen alvorligt og først og fremmest Judy reagerer med uventet ophidselse. Fortsættelsen af *Husbands and Wives* er en analyse af de to parforhold og revnerne i muren bliver stadig tydeligere også i Gabes og Judys forhold.

Publikum og kritik vil sikkert drage sammenligninger mellem det fiktive par på det hvide lærred og den nu opløste kunstnerduo Woody Allen-Mia Farrow. Mange replikker, såvel drastisk komiske som hadske, vil sikkert blive hørt og tolket som kom de fra en mere personlig sammenhæng.

Woody Allens filmpersona

Men det er med Woody Allens filmfortællinger som med hans egen filmpersona. Der er puttet en figur ind som vi, hans publikum, tror vi kan opfatte som et vagt kamoufleret selvportræt. Der findes sikkert visse berøringspunkter mellem privatper-

Side 14: Woody Allen & Diane Keaton i *Manhattan* (1979).

Herover: Woody Allen i *Annie Hall* (1977).

sonen Allen og de opdigtede figurer som passerer revy i hans film. Woody, den forvirrede og sexfikserede intellektuelle. Woody, den ubodelige neurotiker, med lidelsen og ikke mindst selvmedlidenheden som et taknemmeligt grundlag for at de situationer hvor han kommer til kort, og som han med nærmest masochistisk nydelse blotlægger: hypokondrien, ubeslutsomheden, selvoptagetheden og andre mere eller mindre definérbare fobier.

Woody er omhyggelig med at pointere, at hans rolle-gestalter er opdigtede figurer, ligesom hans film er rene fiktioner. Naturligvis er de skabt af hans erfaringer og følelser, men samtidig er de rene artefakter. Det påpeger han bl.a. i forbindelse med *Stardust Memories*, en film som blev modtaget med mistro og had af både publikum og kritik, men som han selv ser som et af sine bedste værker. Han tror, at den negative modtagelse af filmen bl.a. beror på, at tilskueren antog ham for at være instruktøren i filmen, da denne udtrykte sin håb og sin rædsel for publikum.

Nogle af de samme misforståelser kan komme til at ramme *Husbands and Wives*, ikke mindst med henblik på den betændte og massivt mediedækkede fejde mellem filmens to hovedrolleindehavere. En af konflikterne mellem filmens Judy og Gabe vedrører også hustruens ønske om at få flere børn, mens manden er mindre tilbøjelig på at øge familien yderligere.

Der optræder også en ung pige, en begavet elev (spillet af den begavede Juliette Lewis fra *Cape Fear*), som Gabe opvarter eller snarere opvartes af. Hende betror han sin roman, som hustruen endnu ikke har fået lov til at læse. Kærligheden mellem den er platonisk, men temperaturen hos en del af publikum kan sikkert blive forhøjet under nogle af deres scener. Ikke mindst under pigens fødselsdagsfest, hvor de begge har trukket sig tilbage til køkkenet og hun beder om et kys i fødselsdagsgave - et rigtigt et. Og det eksekveres til akkompagnement af gnitrerende lyn og bragende torden, mens festen finder sted i den øvrige del af forældrenes hjem.

Dristigt formeksperiment

Men intet af dette kan ændre indtrykket af et dybt personligt og originalt værk. Dette psykodrama med den velafvejede blanding af alvor og komik er uden tvivl en af Allens fornemste og mest presserende film. *Husbands and Wives* er et udfordrende og ikke mindst formmæssigt dristigt eksperiment. Woody Allen har helt givet afkald på ydre skønhed og udsøgt komponerede billeder. *Husbands and Wives* ejer en overraskende råhed, som gør alle filmens konflikter og konfrontationer så meget desto mere smertelige og træffende.

Hele filmen er indspillet med håndholdt kamera og klipningen følger ingen af de konventionelle regler. Kameraet indfanger bare så mange af de medvirkende som det nu lykkes at få med. En stor del af dialogen havner derfor udenfor billedet. Handlingen drives fremad gennem gentagne såkaldte jump cuts, en slags 'fejlagtig' klipning, der i ryk forandrer personernes positioner i billedet. Teknikken er kongenial med historien. Allen benytter en opløst stil til at beskrive forhold i opløsning. Filmen kan beskrives som scener fra to ægteskab set gennem et temperament à la Godard.

Woody fortæller muntert om denne nye teknik eller mangel på teknik, som indebærer en helt ny frihed for ham og skuespillerne. Indspilningen gik også hurtigere end sædvanlig og holdt sig for en gangs skyld også indenfor budgettet. Filmen rummer også mageløse skuespillerpræstationer. Først og fremmest fra australske Judy Davis, der håndterer sin hyperneurotiske Sally

Mia Farrow (th.) i *The Purple Rose of Cairo*.

med en forbløffende frenesi og hensynsløshed. Hun træder ind på scenen som om hun nårsomhelst skulle kunne citere Bette Davis' replik fra *All About Eve*: 'Fasten your seatbelts, it's going to be a bumpy night!'

Woody selv tror han vil fortsætte med at filme i samme ånd. Han planlægger at benytte en lignende teknik i den film skal skal begynde optagelserne til i begyndelsen af september. Det er en mordhistorie og Woody siger, at han længe har drømt om at lave en krimi. *Manhattan* var oprindelig en thriller, men på et relativt tidligt tidspunkt blev mordintrigen fjernet fra manuskriptet. Men siden den film er drømmen forblevet urealiseret, selvom lignende motiver sneg sig ind i *Små og store synder*. Men den nye film - der har adskillige preliminaire arbejdstitler ('Manhattan Murder Mystery', 'The Couple Next Door' eller 'Dancing Shiva') og som har Alan Alda og Anjelica Huston på rollelisten med Diane Keaton som erstatning for Mia Farrow - skal være en rendyrket krimi med alle klassiske genreingredienser. Lige inden vi skiltes fra vort sidste møde, ringede Woody Allen og bestilte nogle film til kørsel, bl.a. Polanskis *Chinatown* og Fritz Langs *The Big Heat*. Formentlig som inspiration.

Woody Allen synes ikke at lade den tumultariske opstand omkring hans privatperson forstyrre arbejdet og hverdagsrutinerne. Dagen helliges location-jagt og interviews med

skuespillere. Og mandag aften er han som sædvanligt på plads på Michael's Pub for med sin gruppe jazzamatører at spille gammeldags ragtime. Denne aften er lokalet helt usædvanligt ikke fuldt besat. Måske skyldes det vejret, for den rene tropiske regn vælter ned udenfor. Måske har mange troet, at Allen har tænkt sig at undgå offentligheden og indstille sin optræden.

For Allens nu sonderrevne privatliv har været hårdt udbyttet fra mange sider. Under republikanernes konvent fremhævedes hans navn som et advarende eksempel. For republikanerne, der forsøger at samle tropperne under slagord om familiens sammenhold og et moralsk Amerika, kom skandalen som på bestilling. Woody Allen har siden nomineringen af Adlai Stevenson i begyndelsen af 50'erne støttet det demokratiske parti og dets kandidater og han har også offentligt stillet sig bag Bill Clinton.

Woody følger mig ud. I korridoren hænger et indrammet fotografi af Bergman og Fellini, to filmkunstnere der fremstår som mentorer og inspirationskilder for Allen. Nogle gange har påvirkningen haft skær af eklekticisme, noget som franske kritikere har kaldt Allens 'Zelig-syndrom'. Jeg spurgte ham om det.

'Der har jeg aldrig hørt... Men det er interessant. Det er måske noget om det... Han ler, da vi kommer hen til elevatoren. 'Og a propos det... Hils Ingmar!'.